MAGYAR FELSŐOKTATÁSI
AKKREDITÁCIÓS BIZOTTSÁG

Intézményakkreditációs útmutató

Átdolgozott kiadás

2010/9/II.A számú MAB határozat

2010. október 29.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék 2
I. Elnöki előszó 3
II. Törvényi háttér és akkreditációs elvárások 4
1. Törvényi háttér (2005. évi CXXXIX. tv. a felsőoktatásról) 4
2. Intézmény akkreditációjának feltételei 4
3. Kar akkreditációjának feltételei 5
III. Az intézmény- és programakkreditáció koncepciója 6
Az INTÉZMÉNYAKKREDITÁCIÓ koncepcionális elemei 7
A PROGRAMAKKREDITÁCIÓ 9
IV. Az intézményakkreditáció alapelvei és folyamata 11
V. Önértékelés 13
1. Vezetői összefoglaló 13
2. Szervezet és működés: helyzetkép és a folyamatok értékelése 13
3. A minőségbiztosítás alapelvei és gyakorlata (az ESG rendszere, az Ftv. 21. § (6) alapján) 13
4. Összegzés: C-SWOT analízis – következtetések, tennivalók 13

I. ELNÖKI ELŐSZÓ

A magyar felsőoktatás minőségének meghatározó alakítói és felelősei maguk az intézmények. A kormányzatnak a feltételek biztosításában, a MAB-nak a minőség értékelésében és fejlesztésének segítésében van törvényben rögzített fontos szerepe.

Az akkreditációs önértékelés elsősorban az intézmény áttekintő és elemző felmérését és a feladatok meghatározását szolgálja az intézmény számára, egyúttal alapja a külső minőséghitelesítésnek is.

A MAB által korábban elindított *párhuzamos szakakkreditáció* rendszere megteremti annak lehetőségét, hogy elváljon egymástól az egyes képzési programok (szakok) szakmai, elmélyült tartalmi elbírálása és az általános intézményi működésre, vezetésre, szervezetre, infrastruktúrára, az oktatás- és kutatásszervezésre, az intézményi minőségbiztosításra koncentráló *intézményakkreditáció*.

Az intézményi önértékelésben és a külső értékelésben egyik kiindulópontunk az európai miniszterek által 2005-ben elfogadott *bergeni dokumentum:* a „*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*”[1] (a továbbiakban: ESG).

Az intézményakkreditáció során az intézmény szervezetére, működésére, eredményeire és az ezzel összefüggő minőségpolitika meglétére és érvényesülésére, a minőségbiztosítási rendszernek az intézményi oktató-kutatómunka eredményességét, a felsőoktatás szereplőinek és a széles értelemben vett munkaerőpiacnak az elégedettségét szolgáló működésére fókuszálunk. A harmadik akkreditációs kör már jelentős részben „metaértékelés”, azaz a kötelezően kiépítendő minőségbiztosítási rendszer működésének megítélése alapján történő minőséghitelesítést célozza meg. A MAB – a nemzetközi, különösen az EU-s ajánlásoknak megfelelően – messzemenőkig tiszteletben tartja az intézmények autonómiáját és öntevékenységét, nem írja elő egyes konkrét minőségbiztosítási megoldások (ISO, EFQM, TQM, más) működtetését. Ajánlást tesz a felsőoktatás specifikumait figyelembe vevő akkreditációs önértékelés felépítésére, a folyamatos, évenként végrehajtott önértékelések[2] szempontrendszerére. Az önértékelési dokumentumok legyenek áttekinthetőek, konkrétak, elemzőek és értékelőek, mutassák be az intézmény működését, a képzés eredményességét, a hallgatói elégedettséget, a végzettek milyen sikeresen állják meg helyüket a munkaerőpiacon, az intézmény szakmai arculatából következő sajátosságait, a hazai és nemzetközi környezet hatását.

Az intézményakkreditáció során előtérbe kerül az intézmények és a karok működésének rendszerszintű vizsgálata, hiszen ez mutatja meg, hogy mennyire képesek alkalmazkodni a változó körülményekhez, átrendezni képzéseiket a megfelelő minőségbiztosítás mellett. Az integrációban érintett intézmények esetében az önértékelés terjedjen ki az integrációs folyamat következményeinek elemzésére.

Az alkalmazott módszereket illetően a MAB tevékenységének irányultsága a jövőben is kettős lesz: akkreditáció és minőségértékelés. A MAB tehát küszöbszinteket állapít meg, s ehhez viszonyítja az intézményeket és karokat, valamint a programokat (állásfoglalása: „igen” *(akkreditált)* vagy „nem” *(nem akkreditált)*). A küszöbszint felett szövegesen értékel és a minőség biztosítására vonatkozó javaslatokat fogalmaz meg, ezzel minőségjavítást célzó, segítő funkciót is gyakorol. Az eddigieknél jelentősebbé válik ezeknek a javaslatoknak az utólagos kezelése, ugyanakkor a hangsúly a külső számonkérésről a belső minőségfejlesztés és értékelés felé tolódik el.

2010. október 1.

Bazsa György
a MAB elnöke

[1] Magyar fordítása a www.mab.hu honlapon, a Szabályok menüpontban.

[2] A MAB honlapján javaslatot teszünk közzé az évenként elkészítendő intézményi minőségfejlesztési program értékelési szempontjaira (a Ftv. 108§.(6) és a Módszertani melléklet alapján), mely elősegítheti, hogy annak figyelembe vételével csökkenthető legyen az intézmények adminisztrációs terhelése.

II. TÖRVÉNYI HÁTTÉR ÉS AKKREDITÁCIÓS ELVÁRÁSOK

1. Törvényi háttér (2005. évi CXXXIX. tv. a felsőoktatásról)

109. § (1) *A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság az intézmény és programakkreditáció keretében a felsőoktatásban folyó képzés, tudományos kutatás, művészeti alkotótevékenység minőségének értékelésére, valamint az intézményi minőségfejlesztési program fejlesztése érdekében tett intézkedések megvalósulásának külső értékelésére és nyomon követésére létrehozott független, országos szakértői testület.*

(2) A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság ellátja az e törvényben meghatározott feladatait, így különösen:

…….

e) ötévenként, munkaterve szerint értékeli[3]

ea) a felsőoktatási intézményben folyó képzési, tudományos kutatási, művészeti alkotótevékenységet, azt, hogy a felsőoktatási intézmény mely képzési, illetve tudományterületen, képzési szinten rendelkezik a szükséges feltételekkel, valamint

eb) a képzési, tudományos kutatási, művészeti alkotótevékenység fejlesztésére a minőségfejlesztési programban meghatározott intézkedések megvalósulását,

21. § (2) *A szervezeti és működési rend keretében kell meghatározni különösen: a felsőoktatási intézmény szervezeti felépítését, tagolását, vezetési szerkezetét, az egyes szervezeti egységek feladatait, működését, az intézményen belüli kapcsolattartás rendjét, továbbá az intézmény belső minőségbiztosítási szabályait.* ***Minőségbiztosítási szabályzatban kell meghatározni*** *a felsőoktatási intézmény működésének folyamatait, ennek keretei között a vezetési, tervezési, ellenőrzési, mérési, értékelési eljárásokat, a működés biztosításának alkalmazott kritériumait, szabályait, a különösen a képzések indításának, követésének, rendszeres belső értékelésének mechanizmusát, a képzés során megszerezhető végzettségi szint és szakképzettség minőségének belső értékeléséhez kapcsolódó eljárásokat, illetve fogyasztóvédelmi szempontokat. A minőségbiztosítási szabályzatban kell meghatározni a doktori iskola létesítéséhez meghatározott követelményeknek a doktori iskola működése során történő folyamatos biztosításának eljárásrendjét. Az intézményi minőségbiztosítási szabályzatban kell biztosítani az oktatói munka hallgatói véleményezését.*

21. § (6) *A felsőoktatási intézmény e törvényben meghatározott intézményfejlesztési terv, kutatási-fejlesztési-innovációs stratégia, állami felsőoktatási intézményekben a fenntartói megállapodásban vállalt teljesítménykövetelmények alapján minőségfejlesztési programot készít.* ***Az intézményi minőségfejlesztési programban kell meghatározni*** *a képzési program, a tudományos kutatás, művészeti alkotótevékenység, a hallgatók értékelésének, az oktatás személyi és infrastrukturális feltételei, a tanulástámogatás eszközei, a hallgatói szolgáltatások, a belső információs rendszer és a nyilvánosság fejlesztésére irányuló célokat. A felsőoktatási intézmény évente áttekinti az intézményi minőségfejlesztési program végrehajtását, és megállapításait - az erről szóló jelentés elfogadásától számított legfeljebb harminc napon belül - az intézmény honlapján, továbbá a helyben szokásos módon nyilvánosságra hozza.*

2. Intézmény akkreditációjának feltételei

Az Ftv. alapján felsőoktatási intézmény akkreditálható, ha

(1) Legalább egy képzési, illetve tudományterületen, több szakon az alábbi pontok szerint választható képzési szerkezetben

a) alapképzést,

---

[3] *108. § (3): ……* Az értékelésnek ki kell terjednie a képzés és tudományos kutatás, művészeti alkotótevékenység személyi, tárgyi feltételeinek meglétére, továbbá az intézményi minőségfejlesztési program keretében ennek fejlesztése érdekében tett intézkedések megvalósulásának értékelésére.

b) alap- és mesterképzést,
c) alap-, valamint mester- és doktori képzést,
d) mester- és doktori képzést
folytat.

(2) Rendelkezik a feladatai ellátásához szükséges állandó kutatói, oktatói karral. (Állandó oktatói, kutatói karral akkor rendelkezik, ha az alaptevékenységének ellátásához szükséges oktatók és kutatók legalább hatvan százalékát munkaviszony, illetve közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatja.)

(3) Rendelkezik a képzéshez és a tudományos kutatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel (megfelelő épülettel – benne a funkciók teljesítésére alkalmas szervezettségű terekkel; előadóterem, műterem, szemináriumi helyiség, pálya, színpad, bemutatótér stb. - , intézményi könyvtárral, informatikai háttérrel – megfelelő hozzáférésekkel, laboratóriummal, kísérleti és gyakorlóhelyekkel, műszerekkel, nyersanyagokkal és más eszközökkel, valamint kollégiumi férőhelyekkel, sport és kulturális létesítményekkel, diákétkezési lehetőségekkel, további szükséges szociális-ellátó eszközparkkal).[4]

***Felsőoktatási intézmény egyetemként akkreditálható**, ha továbbá*

(4) legalább két képzési területen jogosult mesterképzésre, valamint

(5) legalább egy tudományterületen jogosult doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésére,

(6) a munkaviszony, illetve közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatott oktatók, kutatók legalább egyharmada tudományos fokozattal rendelkezik.

3. Kar akkreditációjának feltételei

Az Ftv. egyes rendelkezésének végrehajtásáról szóló 79/2006. Korm. rend. 5. sz. mellékletének a karalapításra vonatkozó előírásai alapján:

***Kar akkreditálható**, ha*

(1) A kar a különböző képzési szintek (alapképzés, mesterképzés, doktori képzés, továbbá felsőfokú szakképzés, szakirányú továbbképzés) közül legalább kettőben szervez oktatást;

(2) A felsőoktatási intézményben a kar alapképzéshez, illetve az alapító okiratban meghatározott alaptevékenységhez igazodó strukturálódása folytán magába integrálja a különböző képzési szinteken folyó szakokat és a felsőoktatási intézmény más képzéseinek alapozó, szakmai törzsismeretköreinek a kar jellegéhez illeszkedő szervezeti egységeit és ez alapján biztosítja az intézményben a képzések közös vagy hasonló szakterületei oktatásának szervezését;

---

[4] *A MAB 2009/9/VI. sz kiegészítő határozata:*

***Művészeti és művészetközvetítő képzést folytató intézmény** folyamatosan biztosítsa a képzés speciális infrastruktúráját, a képzési helyszín változtatása esetén is, az előzőleg akkreditált helyszín feltételeinek megfelelően, minimum a közoktatás, ill. az OKJ-s képzéseknél megfogalmazott feltételek szintjén, az alábbiak szerint*

- *A képzés igényei szerinti megfelelő nagyságú és fényviszonyokkal bíró műtermek, a szakágnak megfelelő akusztikájú és felszereltségű előadó-stúdiók, próbatermek.*
- *A zeneművészeti területen: Megfelelő méretű hangszigetelt termek, megfelelő minőségű hangszerek, kortárszenei gyakorlatokhoz számítógépes és megfelelő elektroakusztikus berendezés, megfelelő kotta-, könyv- és hanghordozó állomány, zeneelméleti-történeti tárgyak tanításához akusztikai berendezés, kivetítő vetítésre alkalmas eszközök, tábla (kottavonalas is!)*
- *A vizuális művészeti képzésekhez szükséges önálló műhelyek, műhely-együttesek a hallgatói létszámhoz arányos területen, speciális gépi felszereléssel, eszközökkel, folyamatos alapanyag biztosítással a képzési programok megvalósításához.*
- *Speciális számítógépes hátteret igénylő képzéseknél: létszámarányosan felszerelt stúdiók, médialaborok megfelelő számú gépi háttérrel és legális, a képzéshez illeszkedő programokkal való ellátottság biztosítása.*

(3) A különböző szintű képzésben összesen felvett hallgatók létszáma az utóbbi 3 év átlagában legalább kettőszáz (a nem teljes idejű képzésekben felvett hallgatók létszámát 0,5-szeres szorzóval kell figyelembe venni);

(4) A kar állományába kerülő, teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatók létszáma legalább negyven fő.

A MAB további akkreditációs elvárásai:

- A jogszabályok által elvárt intézményi dokumentumok, melyek kidolgozottsága és teljesítettsége jelenti az akkreditációs folyamat alapját (SZMSZ, IFT, a kutatási, fejlesztési és innovációs stratégia, a fenntartói megállapodás, a minőségfejlesztési program, ez utóbbin belül részletesen az ESG által jelzett területek).

- Legyen az oktatott szakokhoz, azok számához, tudományági sajátosságaihoz igazodó oktatói, kutatói állomány, valamint az ennek megfelelő infrastruktúra.

- Több kar által szervezett interdiszciplináris (karközi) képzéseknél legyen a szaknak a képzésért felelős és a képzés adminisztrációját végző gesztorkara.

*- **Bölcsészkar** csak akkor akkreditálható, ha a magyar, történelem, illetve filológia képzési ágak mindegyikén legalább egy-egy **alapképzési** szakon folyik képzés.*

*- **Bölcsészettudományi kar** csak akkor akkreditálható, ha a magyar, történelem, filológia, valamint szabad bölcsészet képzési ágak mindegyikén legalább egy-egy **mesterképzési** szakon folyik képzés.*

III. AZ INTÉZMÉNY- ÉS PROGRAMAKKREDITÁCIÓ KONCEPCIÓJA

A MAB az Ftv. 108.-110. §-ban foglaltak alapján az összes felsőoktatási intézményre kiterjedően, egységes elvek és eljárási szabályok alapján *a)* az intézményműködéssel, az intézményi minőségfejlesztéssel kapcsolatos minőséghitelesítési és minősítési feladatát, valamint *b)* a képzés és a tudományos tevékenység minőségének hitelesítését és annak minősítését két különböző, időben egymástól függetlenül futó akkreditációs eljárásban végzi:

a) Intézményakkreditáció:

Az intézményi működés értékelése az intézményi menedzsment valamint a minőségfejlesztési rendszer vizsgálata alapján.

b) Képzési programok párhuzamos akkreditációja (=programakkreditáció):

Egy-egy kiválasztott képzési területen/képzési ágban az egyes intézményekben folyó képzések egyidejű, párhuzamos vizsgálata.

Egyházi intézmények esetében az intézmény- és programakkreditáció szétválasztása az alábbi megfontolás szerint történik:

- Ha az egyházi intézményben **csak hitéleti képzés** folyik, akkor nem válik szét az intézmény- és programakkreditáció; a hitéleti képzések értékelését is az intézményakkreditációs vizsgálat keretében kell elvégezni.
- Ha az egyházi intézményben **nemcsak hitéleti képzés** folyik, akkor a hitéleti képzések értékelését az intézményakkreditációs vizsgálat keretében kell elvégezni, a világi képzéseik értékelésére az aktuális programakkreditáció keretében kerül sor.

A kétféle akkreditációs eljárás főbb elemeit az alábbi két táblázat tartalmazza.

Az INTÉZMÉNYAKKREDITÁCIÓ koncepcionális elemei

A vizsgálat tárgya	Intézmény- és kari szintű vezetés, oktatás-, kutatásvezetés és -fejlesztés, minőségbiztosítás és -fejlesztés.
Az eljárás eredménye	Intézményre, annak karaira: **A**-20XX[5] / **NA**, továbbá az intézmény egészének, karainak minőségértékelése, benne külön is a minőség fejlesztésére szolgáló ajánlásokkal.
Az akkreditáció feltétele	A MAB akkreditációs szempontrendszerében lefektetett akkreditációs minimum teljesítése.
A minőségértékelés szempontjai	A minőségértékelés szempontjai az Ftv. 108. § (3), ill. 109. § (2) –ben megfogalmazott feladatoknak megfelelően kerültek kialakításra. Tartalmazzák az intézmény vezetési rendszerének, a képzés és a tudományos kutatás feltételrendszerének és a minőségfejlesztés helyzetének vizsgálatát. Mindezen szempontokat tartalmazza az ESG által megfogalmazott 7 sztenderd és irányelv. Az értékelés különböző elemei (önértékelés, LB értékelés) a következő területekre terjed ki: 1. Az intézmény/kar szervezete, vezetési rendszere, működésének kiemelkedő kutatási-fejlesztési, alkotó/művészeti tevékenység eredményei, fontosabb jellemzői és az akkreditációs feltételek teljesítése. 2. Az ESG alapján javasolt értékelési szempontok: 2.1 Minőségpolitika, -stratégia és eljárások a minőség biztosítására. 2.2 Képzési programok indítása, követése, rendszeres belső értékelés. 2.3 A hallgatói teljesítmények értékelése. 2.4 Az oktatói minőség biztosítása. 2.5 Tanulástámogatás, eszközök és hallgatói szolgáltatások. 2.6 Belső információs rendszer. 2.7 Nyilvánosság, a közvélemény tájékoztatása. 3. Az intézmény jellemzőiből következő fejlesztések, változtatási folyamatok menedzselése (pl. C-SWOT analízis segítségével).
A differenciált minőségértékelés alapja	A MAB következetesen értékeli az „előakkreditáció” vagy az előző akkreditáció során bemutatott adatok fennállását, ill. értékállóságát. A működés minőségét intézményi, kari működésre vonatkozó **minőség- és teljesítménymutatók** alapján vizsgálja. (A MAB a minőség- és teljesítménymutatókra figyel, de leginkább csak olyan jelzéseknek tekinti azokat, amelyek rámutatnak erősségekre, illetve gyengeségekre, fejlesztendő területekre.)
Minőség- és teljesítmény-mutatók	Az intézmények a minőségbiztosítási dokumentumaikban megadják minőség- és teljesítménymutatóikat, és ezek fényében elemzik működésüket.
Önértékelés	Az intézményeknek a MAB által meghatározott irányelvek mentén, de alapjában véve önálló, és a saját céljaikhoz viszonyító elemzést kell készíteniük úgy, hogy a külső értékelőket ellássák mindazokkal az információkkal, amelyek a külső értékelés elvégzéséhez szükségesek. Az önértékelés készítéséhez az Önértékelési útmutató ad segítséget.

[5] Az akkreditáció hatálya: az akkreditáció (A) 5 évre**,** vagy kevesebb, mint 5 évre szól**.**

Háttéranyagok	Az Ftv. 147. § 13. szerinti intézményi dokumentumok. Intézményi honlap (Ftv. 6. § (3); 21. § (2), (6)). Minőségfejlesztési program. Az önértékelés állításait alátámasztó adatok.
Az eljárásban résztvevő intézmények kiválasztása	MAB ütemezés (2010/4/III. sz. MAB határozat). (A 2010-ben kezdődő harmadik kör első szakasza 2010 őszén indul.)
Külső minőség-értékelők (LB)	A MAB az intézménytől független, minőségértékelésben jártas, felkészült szakértőkből álló látogató bizottságot (LB) kér fel a minőségértékelésre. Az LB felelős a látogatás lebonyolításáért és az értékelési jelentés megfogalmazásáért. Feladata, hogy ellenőrizze az önértékelések tartalmát; párbeszédet folytasson az intézmény munkatársainak, hallgatóinak képviselőivel; véleményt mondjon az értékelés alá vont területről; javaslatot tegyen annak akkreditációját illetően és jobbító szándékú ajánlásokat fogalmazzon meg.
LB összetétele	Az LB valamikori, illetve jelenleg is aktív intézményi vezetőkből, a felsőoktatásban jelentős tapasztalatot szerzett személyekből, a felhasználó gazdasági szervezetek vezetőiből, valamint minőségügyi szakemberekből áll. Az LB elnöke intézményi vezetésben gyakorlattal bíró vezető oktató vagy a felsőoktatási intézmények működését ismerő gazdasági szervezet vezetésében kiemelkedő tapasztalatokkal rendelkező szakember. Az LB kiegészül hallgatói képviselővel is. A vizsgált intézmény nagyságától függően az LB 3-6 főből áll.
LB jelentés részei, felépítése	***1. Akkreditációs minősítési javaslat*** *(*Az intézmény akkreditációs minősítése (A-20XX-ig / NA; Az akkreditációs minősítés indoklása (az akkreditációs minimumnak való megfelelés / nem megfelelés). ***2. Minőségértékelés***. Az intézmény egészének, valamint a karok egyenkénti és részletes minőségértékelése az értékelési szempontok (egyenként tárgyalva), valamint a minőség- és teljesítménymutatók alapján. ***3. Minőségfejlesztési javasatok***, ajánlások az intézmény számára.

A PROGRAMAKKREDITÁCIÓ koncepcionális elemei

A vizsgálat tárgya	A vizsgált képzési területen/képzési ágban az alapító okirat szerint folytatott összes képzés (doktori iskolák is), a képzések együttműködése.
Az eljárás eredménye	Vizsgált intézményenként: minden képzésre **A**-20XX[6] / **NA**, valamint a vizsgált képzési területre / ágra / szakra vonatkozó minőségértékelés, benne a vizsgált képzési terület / ág / szak minőségfejlesztésére szolgáló ajánlásokkal.
Az akkreditáció feltétele	A MAB akkreditációs szempontrendszerében lefektetett akkreditációs minimum teljesítése.
A minőségértékelés szempontjai	A vizsgált képzési területen (ágban) folyó képzések vizsgálatának általános szempontjai, amelyek még speciális szakmai szempontokkal egészülhetnek ki. • Tananyag tartalom (tananyag megújítás, korszerűsítés, tanterv-, tantárgyfejlesztés) – a szaklétesítési és -indítási dokumentumok fényében. • Személyi feltételek folyamatos biztosítottsága (oktatói háttér, oktatói segédszemélyzet). • Infrastrukturális feltételek biztosítottsága (oktatóknak s hallgatóknak egyaránt). • A hallgatók tudásának, készségeinek, ismereteinek mérése (számonkérés, vizsgarendszer, szakdolgozati rendszer, záróvizsgáztatás). • Az adott képzési területhez, képzési ághoz tartozó képzések (szakok, szakirányok) koordinációja és együttműködése. • A teljes képzési folyamat koordinálása, szervezése (kompetencia és felelősségi körök). • A teljes képzési folyamat minőségbiztosítása. • Hallgatói, munkatársi vélemények, elégedettség figyelembevétele. • Elhelyezkedési mutatók, pályakövetés.
A differenciált minőségértékelés alapja	A MAB következetesen értékeli az „előakkreditáció” vagy az előző akkreditáció során bemutatott adatok fennállását, ill. értékállóságát. A működés minőségi elvárásainak való megfelelés mértékét a képzési programokra többnyire szakmaspecifikusan meghatározott **minőség- és teljesítménymutatók** alapján vizsgálja. (A MAB a minőség- és teljesítménymutatókra figyel, de leginkább csak olyan jelzéseknek tekinti azokat, amelyek rámutatnak erősségekre, illetve gyengeségekre.) Ehhez jó alapot nyújt a CSWOT analízis.
Minőség- és teljesítmény-mutatók	Általánosan érvényes mutatók + szakmaspecifikus mutatók
Önértékelés	A párhuzamos akkreditációs önértékelések elkészítéséhez a MAB útmutatót tesz közzé.

[6] Az akkreditáció hatálya: az akkreditáció (A) 5 évre, vagy kevesebb, mint 5 évre szól.

Háttéranyagok	Korábbi akkreditációs beadványok; intézményi és releváns részegységi honlapok; az Önértékelés állításait alátámasztó adatok; a MAB képzési ági bizottsága vagy az LB által kért szakspecifikus adatok.
Az eljárásban résztvevő intézmények kiválasztása	A vizsgált képzési terület (ág) kiválasztása a MAB kompetenciája. Egy vizsgálatban minden olyan intézmény részt vesz, mely az adott területen alapító okirata szerint képzést folytat.
Külső minőség-értékelők (LB)	A MAB az intézménytől független, az adott szakterületen és a minőségértékelésben jártas, felkészült szakértőkből álló látogató bizottságot (LB) kér fel a minőségértékelésre. Az LB felelős a látogatás lebonyolításáért és az értékelési jelentés megfogalmazásáért. Feladata, hogy ellenőrizze az önértékelések tartalmát; párbeszédet folytasson az intézmény munkatársainak, hallgatóinak képviselőivel; véleményt mondjon az értékelés alá vont területről; javaslatot tegyen annak akkreditációját illetően és jobbító szándékú ajánlásokat fogalmazzon meg.
LB összetétele	A vizsgált képzési terület (ág) elismert szakemberei. Az LB elnökére a MAB elnöke tesz javaslatot, a tagokra a MAB által megbízott LB elnök. Az LB kiegészül hallgatói képviselővel is. A vizsgálatra felkért LB tagjai közül egy-egy intézménybe az LB elnöke által kijelölt, legalább 3 tagú „részbizottság” látogat.
LB jelentés részei, felépítése	A) Összkép a vizsgált képzési terület hazai helyzetéről, értékelés, javaslatok. B) Intézményenként: 1. A képzési terület (ág) *általános értékelése*. 2. Képzésenként (szakonként) a. ***a képzés akkreditációs javaslata*** (A – 20XX/ NA) és indoklása b. *a* ***képzés minőségértékelése*** az értékelési szempontok (egyenként tárgyalva) valamint a minőség- és teljesítménymutatók alapján. 3. ***Minőségfejlesztési javaslatok***, ajánlások.

IV. AZ INTÉZMÉNYAKKREDITÁCIÓ ALAPELVEI ÉS FOLYAMATA

Az intézményakkreditáció jellegét tekintve külső minőséghitelesítés[7], de legalább ilyen jelentőségű eljárás az intézmény saját belső minőségbiztosítási tevékenysége érdekében. Az eljárás célja ez esetben sem a MAB-nak való megfelelés, hanem az intézményi minőség biztosítása és javítása.

A harmadik körös intézményakkreditáció során a MAB a külön erre a célra kért és készített dokumentumok terjedelmi mérsékelése mellett sokkal inkább az intézmények által egyébként is elkészített és így már rendelkezésre álló dokumentumokra, jelentésekre, adatokra támaszkodik. Kiemelt szerep jut ezek között az intézmény belső minőségbiztosítási szabályzatának[8], az intézményi minőségfejlesztési programnak, valamint az annak végrehajtásáról készült éves, publikus jelentésnek. Az Ftv. 21.§ (6) szerint: „A felsőoktatási intézmény évente áttekinti az intézményi minőségfejlesztési program végrehajtását, és megállapításait - az erről szóló jelentés elfogadásától számított legfeljebb harminc napon belül - az intézmény honlapján, továbbá a helyben szokásos módon nyilvánosságra hozza.” Az intézmény az intézményakkreditációra előkészített anyagában, az Önértékelésben ezeknek az éves jelentéseknek az összegzését végzi el, kiegészítve azokkal a trend- és változásértékelésekkel, melyek az intézmény felsőoktatásban és a régióban elfoglalt helyzetét teszik áttekinthetővé.

Az intézményakkreditáció során az intézmény számot ad a korábbi intézmény és szakakkreditáció, valamint a doktori iskola akkreditációja során az értékelő bizottságok által tett észrevételekkel kapcsolatban tett intézkedésekről.

A harmadik intézményakkreditációs körben a MAB még nagyobb hangsúlyt kíván helyezni a minőségjavításra. A törvényi előírások és a MAB intézményakkreditációs elvárásainak vizsgálatán kívül (lásd a II. fejezetben) a MAB plénuma által kiküldött látogató bizottság (LB) részletes értékelést készít az intézményi működésről, a minőségfejlesztés intézményi állapotáról (minőségfejlesztési program végrehajtása, lásd feljebb). Minden LB jelentés tartalmaz minőségfejlesztési javaslatokat is.

Az intézményakkreditáció eredményét mindezek fényében a folyamatos minőségfejlesztés szempontjai szerint hasznosítja az intézmény. Az egyes karok és az intézmény minősítésén kívül a látogató bizottság által javasolt (a látogatás után az intézményvezetés által véleményezett, a MAB plénuma által felkért *ad hoc kollégium* által értékelt és a Plénum által határozatként meghozott) minőségfejlesztési javaslatok nyomán az intézménynek akciótervet kell készítenie (lehetőség szerint az éves minőségfejlesztési programba illesztve). A kijelölt határidő lejártával a sikeres fejlesztésekről (melyet az egyes éves értékelésekben is nyomon követ) az intézmény a MAB-ot írásban tájékoztatja.

A MAB az intézményakkreditációs határozat után meghozott intézményi minőségfejlesztési intézkedéseket, valamint a MAB által kért minőségindikátorokat ún. követő vizsgálatok keretében kíséri figyelemmel. A követő vizsgálatok elemei a következők:

a) Közvetlen ellenőrzés/értékelés helyszíni vizsgálattal, a MAB által elvárt fejlesztések, intézkedések végrehajtására, határidőhöz kötve (ha a MAB határozatban ilyen volt).

---

[7] **Minőséghitelesítés**: Az akkreditációs testület (MAB) határozata a felsőoktatási intézmény tevékenységéről, az előírásoknak és jogszabályokban meghatározott elvárásoknak való megfeleléséről, ezek minőségéről, mely az intézmény önértékelésében bemutatott adatain, eredményein és helyszíni látogatásokon tapasztaltak törvény szerinti értékelésre épül.

[8] **Minőségbiztosítási szabályzatban kell meghatározni** a felsőoktatási intézmény működésének folyamatait, ennek keretei között a vezetési, tervezési, ellenőrzési, mérési, értékelési eljárásokat, a működés biztosításának alkalmazott kritériumait, szabályait, a különösen a képzések indításának, követésének, rendszeres belső értékelésének mechanizmusát, a képzés során megszerezhető végzettségi szint és szakképzettség minőségének belső értékeléséhez kapcsolódó eljárásokat, illetve fogyasztóvédelmi szempontokat. A minőségbiztosítási szabályzatban kell meghatározni a doktori iskola létesítéséhez meghatározott követelményeknek a doktori iskola működése során történő folyamatos biztosításának eljárásrendjét. Az intézményi minőségbiztosítási szabályzatban kell biztosítani az oktatói munka hallgatói véleményezését. (Ftv. 21. § (2))

b) Közvetett ellenőrzés/értékelés, levelezés és beküldött (illetve intézményi honlapon közzétett) írásos dokumentumok alapján a fenti tárgyban.

c) Követő értekezlet, melyen az egy-egy intézményakkreditációs szakaszban résztvevő intézmények vezetői és minőségbiztosítási felelősei, valamint a MAB képviselői vesznek részt. Az intézmények beszámolnak az akkreditációs vizsgálat óta eltelt időszak minőségfejlesztési intézkedéseiről és azok eredményeiről, továbbá a résztvevők kölcsönös tájékoztatással tapasztalatot cserélnek a minőségfejlesztés témakörében. (A követő értekezletek az adott intézményakkreditációs szakasz lezárását követő 2. évben kerülnek megrendezésre.)

Fentiek alapján az intézményakkreditáció folyamata a következő (A MAB SzMSz V.3. alapján):

Ssz.	A tevékenység fázisai	FELELŐSÖK	DOKUMENTUM (Felhasznált)	DOKUMENTUM (Eredmény)	MEGJEGYZÉSEK
1.	**Program szerinti akkreditációs tennivalók meghatározása**		Akkreditációs ütemterv		
2.	**Aktualizált akkreditációs útmutató közreadása**	MAB MFB MAB Plénum	Honlap információ az elfogadott útmutatóról	Intézményakkreditációs útmutató tervezet	
3.	**Az intézmények kiértesítése az akkreditációról**	MAB titkárság			
4.	**LB-k megválasztása**	MAB plénum	Felkért bizottsági elnökök és tagok listája	Bizottsági listák, felkérések	Az intézmény értesítése, intézményi kifogások kezelése
5.	**LB-k felkészítése**	LB elnökök, tagok	oktatási anyag - LB működési rend - LB formanyomtatványok	Oktatási jegyzőkönyv, jó gyakorlatok tára	
6.	**Önértékelés kidolgozása**	Intézmény (rektor)	Intézményi önértékelési jelentés	Intézményakkreditációs útmutató, az éves minőségértékelési jelentéseket, a belső adatbázisokat, a MAB-bal folyamatban lévő események	40-70 oldalas jelentés az intézmény méretétől függően, valamennyi akkreditálási egységre (intézmény, karok) elkészítve
7.	**LB előmunkálata, írásos kiegészítések bekérése**	LB elnök	Írásos értékelés, LB elnök levele	Intézményi önértékelési jelentés	Éves jelentések, párhuzamos akkreditáció összefoglalói elérése szüksége szerint
8.	**Előlátogatás**	LB elnök, rektor	Az LB munkaprogramja		Legalább 30 nappal az intézménylátogatás előtt
9.	**LB látogatás**	LB elnök, tagok	LB jegyzőkönyv a látogatásról	Az LB munkaprogramja, az intézmény valamennyi működéssel kapcsolatos dokumentuma	Célja, hogy az LB az önértékelés és az adatszolgáltatás megfelelőségét értékelje, az előírt követelményeket ellenőrizze
10.	**Akkreditációs jelentés elkészítése**	LB elnök, tagok	LB jelentés tervezet	Jelentés, formanyomtatványok	Az LB az előzetes anyagok és a helyszíni vizsgálatok alapján állítja össze a jelentést a MAB számára a vizsgálat megkezdésétől 120 napon belül
11.	**Intézményi véleményezés**	Rektor	Írásos értékelés	LB jelentés tervezet	Az LB korrekciós lehetősége, vagy észrevételezése lehetséges 30 napon belül
12.	**Ad hoc kollégium**	Ad hoc kollégiumi elnök	Előterjeszthető Lb jelentés	LB jelentés tervezet	A kollégium a jóváhagyott akkreditációs jelentést határozati javaslatként a MAB plénuma elé terjeszti, melyet 30 napon belül a MAB elnöke megküld az intézménynek
13.	**Akkreditációs határozat meghozatala**	MAB plénum	MAB határozat	Plénum jegyzőkönyv, fejlesztési időterv	Közzététel a MAB szabályatai szerint
14.	**Intézkedési terv kidolgozása és megvalósítása a határozat alapján**	Rektor	Jelentés a fejlesztésekről	Plénum jegyzőkönyv, fejlesztési időterv	A fejlesztésekről általában írásos jelentés születik, de szükség esetén helyszíni kiegészíítő látogatás követheti
15.	**A fejlesztések elfogadása**	MAB plénum	Lezáró határozat	Jelentés a fejlesztésekről	Hiányosság esetén a MAB plénum határoatot hoz a folytatásról
16.	**A fejlesztések közzététele**	MAB, intézmények	Fejlesztési dokumentumok	Értékelő tanulmány (MAB határozattal megerősítve)	Az értékelések után két évvel

A harmadik körös intézményakkreditáció során nagyobb figyelmet fordítunk

- **a MAB által alkalmazott minőségfogalom szélesítésére**, ezért a MAB külön hangsúlyt fektet az ajánlott önértékelési szempontok között a munkaerőpiacon szerezhető tapasztalatok bevonására az oktatásba, valamint ehhez kapcsolódóan a felhasználói partnerek véleményére a szervezetről és teljesítményéről. A látogatóbizottságok szükség esetén közvetlenül is megkérdezhetik a felhasználókat;
- **minőségmutatók alkalmazására,** mely a módszertani mellékletben ajánlott mutatók elemzésével valósítható meg.

V. ÖNÉRTÉKELÉS

Az önértékelés az intézmény működésének tényekre és adatokra épített rövid elemzése. Ebből adódóan az önértékelés tartalmi elemei:

- az elemzés alapjául szolgáló adatok, dokumentumok;
- az adatok, tények alapján az intézményi tevékenység elemzése, értékelése;
- következtetések, további tennivalók.

Elegendő, ha az önértékelésben megadják a hivatkozott adatok, dokumentumok elérési helyét (intézményi honlapon linkekkel; egyéb linkek). Természetesen azok a minimális, de meghatározó jelentőségű adatok és információk, amelyekre az elemzések és következtetések épülnek, az írott szövegben is jelenjenek meg. (Ld. 2. melléklet: Módszertani melléklet)

Önértékelést az intézmény egészéről, valamint – kari tagozódású intézmények esetében – karonként is kell készíteni. Mind az intézményi, mind a kari önértékelések értékelő, elemző fejezeteire vonatkozóan az alábbi tagolást ajánljuk.

1. Vezetői összefoglaló

Az intézményi (kari) önértékelés bevezetője. Az intézmény (kar) vezetőjének az intézményi alapdokumentumokra épített rövid elemzése (honnan – hová tart az intézmény / kar), illetve az intézményben folyó képzési, tudományos kutatási (művészeti) alkotótevékenység, a személyi, tárgyi feltételek meglétére vonatkozó rövid, összefoglaló értékelése.

2. Szervezet és működés: helyzetkép és a folyamatok értékelése (adatok és trendek bemutatásával)

Az intézmény (kar) szervezeti és működési rendjének tényszerű bemutatása mellett rövid elemzés az utóbbi időszakban bekövetkezett változások, illetve a közeljövőben tervezett esetleges változások indoklásával. A fejezetben kell jellemezni az akkreditálhatóság működéssel, létszámokkal és infrastruktúrával összefüggő egyes feltételeit objektív értékeléssel és számszerű adatmegjelenítéssel, illetve hivatkozásokkal.

3. A minőségbiztosítás alapelvei és gyakorlata (az ESG rendszere, az Ftv. 21. § (6) alapján)

Ebben a fejezetben az intézmény mutassa be minőségbiztosítási rendszerének egyes elemeit az ESG felépítését követő szempontok szerint.

4. Összegzés: C-SWOT analízis – következtetések, tennivalók

Az előző fejezetek tartalmára alapozott C-SWOT analízis. Az elemzés az intézményi működés külső korlátainak (*Constraints*) bemutatása után vegye sorra az intézmény erősségeit (*Strengths*), gyenge pontjait (*Weaknesses*), az előtte álló fejlődési, előrelépési lehetőségeket (*Opportunities*), valamint az intézményi működést veszélyeztető tényezőket (*Threats*)[9].

Mindezekből levonható következtetések, értékelések, az intézmény előtt álló feladatok.

Az önértékelés fenti fejezeteire vonatkozó részletes útmutatást a *Módszertani melléklet* ad.

[9] A C-SWOT elemzés egy lehetséges kidolgozása a MAB honlapján tekinthető meg.